

Световен ден на околната среда 2025

Основни послания

Замърсяването с пластмаса е проблем, който можем да решим

Пластмасите носят неоспорими ползи — от икономии на енергия до опазване на материалите. Въпреки това, нарастващата криза със замърсяването с пластмаси застрашава, както планетарното, така и човешкото благосъстояние.

В продължение на десетилетия замърсяването с пластмаси прониква във всяко кътче на света, като същевременно замърсява водата, която пием, храната, която ядем, и въздухът, който дишаме. Пластмасовите микрочастици вече се намират и в телата ни.

Тази година Световният ден на околната среда има за цел да мобилизира общности по целия свят, които да прилагат трайни решения за борба със замърсяването с пластмаса #BeatPlasticPollution. Промяната се случва чрез всички. Изборът, който прави обществото, може да оформи индустриите, да промени пазарите и да предефинира колективното бъдеще на човечеството. Обединени, хората могат да сложат край на замърсяването с пластмаси, с което да защитят планетата.

Решенията са налични и идват с неоспорими ползи

Ползите от справянето със замърсяването с пластмаси са огромни: по-чисти океани и почви, по-здравя хора и екосистеми, по-голяма устойчивост спрямо изменението на климата и по-силни икономики.

Кръговата икономика предлага устойчив път напред за пластмасите. Това означава, че трябва да се преосмисли начина, по който се проектират, произвеждат, използват и използват повторно пластмасите. Продуктите трябва да бъдат проектирани така, че да могат да се употребяват повече от веднъж и да бъдат рециклирани в края на живота си. Тази промяна трябва да включва всички заинтересовани страни по цялата верига за създаване на стойност в областта на пластмасите. Справедливият преход е от решаващо значение за защитата на поминъка на лицата, които събират отпадъци, както и за засегнатите общности, като се гарантира социална справедливост.

Глобален договор дава възможност да сложим край на замърсяването с пластмаси и да защити хората и планетата

През 2022 г. на Асамблеята на ООН по околна среда държавите членки се споразумяха да започнат преговори за международно правно обвързващ инструмент относно замърсяването с пластмаси, включително в морската среда. Оттогава държавите са заседавали на пет сесии на Междуправителствения комитет за преговори (МКП) относно замърсяването с пластмаси, с цел разработването на подобно споразумение.

През третата година от преговорите ще се проведе втората част от петата сесия на МКП (INC-5.2) в Женева, Швейцария, от 5-ти до 14-ти август 2025 г. Това бележи критична повратна точка - възможност, която се предоставя веднъж на поколение, за осигуряване на глобален договор, който предефинира отношенията ни с пластмасите и опазването на човешкото здраве, и здравето на околната среда.

Факти и цифри

Глобално потребление и производство

- През 2025 г. се очаква светът да употребява 516 милиона тона пластмаса.
- До 2060 г. годишното потребление на пластмаса в световен мащаб се очаква да достигне над 1,2 милиарда тона.

Въздействие върху околната среда

- Замърсяването с пластмаса присъства навсякъде - от Марианската падина (най-дълбоката точка на океана) до връх Еверест (най-високият планински връх).
- Около 11 милиона тона пластмаса се изпускат във водните екосистеми всяка година.
- Около 13 милиона тона пластмаса се натрупват в почвата годишно.

Въздействие върху здравето

- Пластмасите се разпадат на пластмасови микрочастици и наночастици, които могат да навлязат в хранителната верига и да причинят неблагоприятни последици за здравето.
- Пластмасови микрочастици са открити в човешките артерии, белите дробове, мозъка и дори в майчиното мляко.

Рециклирането само по себе си не е достатъчно

- Смята се, че само 21% от пластмасата днес е икономически рециклируема, което означава, че стойността на рециклирания материал е достатъчно висока, за да покрие разходите за събирането, сортирането и обработката му.
- Само 9% от всички произведени пластмаси се рециклират в световен мащаб.

Кръгова икономика като път напред за пластмасите

- Един всеобхватен подход към кръговата икономика би могъл да намали обема на пластмасите, навлизащи в океаните с над 80% и да спести на правителствата 70 милиарда щатски долара между 2021—2040 г.

Кръговите бизнес модели се увеличават

- Във Франция¹, домакин на INC-2, производителите носят отговорност за разходите за обработка на отпадъците от опаковки съгласно Кодекса за околната среда.
- В Кения², домакин на INC-3, ново законодателство вече задължава производителите да поемат отговорност за управление на замърсяването с пластмаси чрез схеми за обратно приемане.
- В Отава, Канада³, домакин на INC-4, е стартирана програма на градско ниво за кутии за храна за многократна употреба, целяща намаляване на пластмасовите отпадъци от опаковките за храна за еднократна употреба за вкъщи в местните хранителни магазини и ресторанти.

Източник на информация: <https://www.worldenvironmentday.global/>

¹ През 2023 г. Париж, Франция, беше домакин на втората сесия на Междуправителствения комитет за преговори за разработване на международен правно обвързващ инструмент относно замърсяването с пластмаси, включително в морската среда (INC-2).

² През 2023 г. Найроби, Кения, беше домакин на третата сесия на Междуправителствения комитет за преговори за разработване на международен правно обвързващ инструмент относно замърсяването с пластмаси, включително в морската среда (INC-3).

³ През 2024 г. Отава, Канада, беше домакин на четвъртата сесия на Междуправителствения комитет за преговори за разработване на международен правно обвързващ инструмент относно замърсяването с пластмаси, включително в морската среда (INC-4).